

sicer pa le kot pomožno sporazumevalno sredstvo pri usvajanju nemščine. Na ljubljanski protestantski stanovski šoli je šlo bolj za predstavo o tem, kako naj bi izobraževanje na Kranjskem nekoč potekalo – Slomšek je to vizijo urešničil v 19. stoletju z nedeljskimi šolami na deželah, ki so imele kranjski učni jezik (tudi verouk je potekal v kranjščini), v trgih in mestih pa je Bohoričevo globalno latinščino zamenjal nov globalni jezik srednjeevropskega prostora, tj. nemščina, ki se je kot učni jezik ustalila tudi v gimnazijah.

Kranjščina ni bila učni jezik, postala pa je jezik v cerkvi in (deloma) tudi že umetnostni jezik, ki se je na Slovenskem od Trubarja do Slomška razvijal predvsem v okviru pridižne literature.

Gre za razmere, ki so zelo podobne sodobni slovenski jezikovni politiki, ki v ZJRS-ju in Zakonu o visokem šolstvu sicer izpostavlja pomen slovenskega učnega jezika, v praksi, zlasti v visokem šolstvu, znanosti in raziskovanju pa se daje nesporna prednost sodobnemu globalnemu jeziku, tj. angleščini, ki ima boljši položaj kot slovenščina in je v (našem in globalnem) družbenem okolju »aristokratski« jeziki znanosti, visokega šolstva in izobraževanja.

Bohoričev šolski red je bil do materinščine, tj. slovenščine nemačehovski le pri petju – zapisal je enačbo: glasba = ljubezen; pesmi v materinščini so torej ljubezen, jezik pa je tako (naj)pomembnejši spremni pojav domoljubja, duševnega pojava, ki določa odnos med človekom in njegovo pripadnostjo (v našem primeru) slovenstvu. Tu je Bohoričev šolski red ohranil svojo stvarno vrednost, ostaja sodoben in zanimiv za današnji čas in naš odnos do jezika.

Marko Jesenšek

Tiffernov štipendij – pomembna podpora kranjskim študentom na Württemberškem

Slovenski protestanti, med njimi najpomembnejši Primož Trubar, so si sredi 16. stoletja prizadevali za versko izobrazbo ter dvig splošne kulturne razgledanosti svojih rojakov. Tako so poleg ustanavljanja stanovskih šol skrbeli tudi za izobraževanje rojakov za duhovnike, učitelje in druge poklice. Študij v nemških deželah, kamor so v glavnem odhajali preprosti slovenski mladenci, je zahteval zagotovitev materialne podpore, ki si je marsikdo ni mogel zagotoviti od doma. Kot zgled izjemno dobrega sodelovanja Primoža Trubarja

z deželnimi oblastmi na Württemberškem je leta 1555 bil ustanovljen Tiffernov štipendijski sklad pri Tübingen Stift, iz katerega so podelili vsako leto štiri Tiffernove štipendije, od tega dve študentom iz Tiffernove domovine Kranjske. Vojvoda Krištof je namreč po smrti svojega učitelja in mentorja Mihaela Tifferna (1488/89–1555) velik del njegovega premoženja namenil v štipendijski sklad za revne študente. Trubar si je vztrajno prizadeval, da bi imeli prednost pri podeljevanju štipendije Kranjci, saj je bil Mihael Tiffern s Kranjskega. Pri vojvodi Krištofu si je »izpogajal« zagotovilo, da sta dve mesti namenjeni njegovim rojakom, kar je pozneje dokončno izpolnil vojvoda Ludvik. Po letu 1557 so na Tübinški univerzi študirali Tiffernovi štipendisti s Kranjskega, in to: Samuel Budina, Johannes Gebhard, Jurij Dalmatin, Primož Trubar ml., Blaž Budina, Jurij Diener, Gregor, Krištof in Mavricij Fašank, Juri Klemen, Marko Koluder, Krištof ml. in Tomaž Spindler, Bernard Steiner, Andrej Švajger, Janž Tulščak, Janez Venezianer in Nikolaj Vurič.

Fanika Krajnc-Vrečko